10. 7. 2017

ID: 106093

Příslušnost soudu

Za první úkon ve věci, tj. za první obranu adresovanou soudu, je podle vnitrostátního procesního práva považován nikoliv odpor proti platebnímu rozkazu, ale až první procesní úkon, kterým se žalovaný na soud obrací po zrušení platebního rozkazu. Stejně tak odpor proti evropskému platebnímu rozkazu, který neobsahuje námitku nepříslušnosti soudu členského státu, nelze považovat za účast v řízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 2784/2016, ze dne 28.2.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně Alfa Plastik, a. s., se sídlem v H.K., zastoupené Mgr. Ing. M.Š., advokátem se sídlem v P., proti žalované DME Czech Republic s. r. o., se sídlem v V., zastoupené Mgr. M.H., advokátem se sídlem v P., o zaplacení 88 659,78 EUR s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu ve Vsetíně pod sp. zn. 8 C 69/2015, o dovolání žalované proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 2. 2016, č. j. 8 Co 54/2016-174, tak, že usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 2. 2016, č. j. 8 Co 54/2016-174, se zrušuje a věc se vrací Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se v řízení domáhá zaplacení částky 88 659,78 EUR s příslušenstvím jako zaplacené kupní ceny za topné systémy, kterou má žalovaná žalobkyni vrátit v důsledku toho, že žalobkyně odstoupila od smlouvy ze dne 22. 3. 2013.
2. Ve věci byl vydán platební rozkaz, proti kterému žalovaná podala dne 24. 6. 2015 odpor. V podání ze dne 27. 7. 2015 žalovaná uvedla, že soud nemá mezinárodní příslušnost k projednání daného případu. Součástí smlouvy jsou podle žalované její obchodní podmínky, podle nichž je k projednání věci příslušný obchodní soud v Mechelenu, Belgie.
3. Okresní soud ve Vsetíně jako soud prvního stupně usnesením ze dne 10. 12. 2015, č. j. 8 C 69/2015-156, námitku žalované o nedostatku mezinárodní příslušnosti soudu zamítl.
4. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaná neprokázala, že obchodní podmínky jsou součástí smlouvy ze dne 22. 3. 2013, uzavřené mezi žalobkyní a žalovanou. Za této situace je s ohledem na sídlo žalované příslušným k projednání věci Okresní soud ve Vsetíně, podle § 6 odst. 1 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, a § 85 odst. 3 občanského soudního řádu.
5. K odvolání žalované Krajský soud v Ostravě jako soud odvolací napadeným usnesením ze dne 26. 2. 2016, č. j. 8 Co 54/2016-174, potvrdil usnesení soudu prvního stupně.
6. Odvolací soud se nejprve zabýval otázkou, zda se jedná o vztah s relevantním mezinárodním prvkem. Dospěl k závěru, že tomu tak je, neboť společníky žalované jsou zahraniční subjekty. Situace, o kterou jde, může vyvolat otázky ohledně určení mezinárodní příslušnosti soudů, a proto je na místě použít úpravu obsaženou v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále také jen „Brusel I bis“).
7. Odvolací soud s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Nd 336/2007, uvedl, že „příslušnost procesního soudu posuzovaná v režimu nařízení (tedy Brusel I) může být založena postupem podle článku 24 tohoto nařízení (nyní čl. 26 nařízení Brusel I bis), tj. tím, že se žalovaný vyjádří k žalobě, aniž by nejpozději s tímto vyjádřením vznesl námitku nedostatku příslušnosti procesního soudu“.

8. Žalovaná přitom ve věci nejprve podala odpor, ve kterém mj. uvedla, že žalobní nárok neuznává. Až následně v dalším podání uplatnila námitku nedostatku mezinárodní příslušnosti soudu prvního stupně s tím, že podle obchodních podmínek je sjednaným sudištěm obchodní soud v Mechelenu.
9. V odporu proti platebnímu rozkazu žalovaná předestřela svou procesní obranu, tj. vyjádřila se k žalobě ve věci samé, aniž by nejpozději s tímto vyjádřením vznesla námitku nedostatku příslušnosti procesního soudu. Odvolací soud proto uzavřel, že ve smyslu čl. 26 nařízení Brusel I bis se žalovaná řízení účastnila, a proto je pro určení mezinárodní příslušnosti soudu otázka, zda byly obchodní podmínky součástí smlouvy, irelevantní. Mezinárodní a místní příslušnost okresního soudu ve Vsetíně byla založena podle čl. 26 odst. 1 nařízení Brusel I bis.

II. Dovolání a vyjádření k němu

10. Usnesení odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním. Žalovaná je toho názoru, že odpor není prvním úkonem ve věci samé, a proto v něm nebyla povinna vznést námitku mezinárodní nepříslušnosti soudu.
11. Přípustnost podaného dovolání spatřuje žalovaná v tom, že odvolací soud se odchýlil od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2006, sp. zn. 33 Odo 1455/2006, a od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2011, sp. zn. 32 Cdo 34/2010. Uvedená rozhodnutí jasně stanovují, že námitka nepříslušnosti soudu musí být vznesena nejpozději při prvním procesním úkonu žalovaného ve věci samé, kterým však není odpor proti platebnímu rozkazu, ale vyjádření ve věci. V těchto rozhodnutích Nejvyšší soud dospěl k závěru, že v případě vydání platebního rozkazu zůstává námitka nepříslušnosti soudu účastníku řízení zachována nejpozději do okamžiku právního úkonu, kterým se na soud obrací po zrušení platebního rozkazu. V případě žalované tedy nebyl takovým úkonem odpor, ale až podání žalované označené jako „odůvodnění odporu proti platebnímu rozkazu“.
12. Žalovaná dále v dovolání cituje judikaturu Soudního dvora Evropské unie (dále také jen „SDEU“), podle které „pokud není příslušnost soudu napadena před obranou ve věci samé, nemůže se tak v žádném případě stát poté, co jsou učiněna podání, která jsou podle národního procesního práva považována za první obranu adresovanou soudu, jenž se případu ujal“ (srov. rozsudek SDEU ze dne 24. 6. 1981, ve věci C-150/80, Elefanten Schuh GmbH proti Pierru Jacqmainovi). Okamžik, kdy má být ve smyslu čl. 26 nařízení Brusel I bis vznesena námitka mezinárodní nepříslušnosti soudu, tedy podle SDEU nelze obecně učit, neboť se procesní pravidla v jednotlivých členských státech Evropské unie liší. Má se tak stát nejpozději při úkonu, který je dle národního práva považován za první obranu ve věci samé. Proto bylo potřeba vycházet z národní právní úpravy (§ 105 a § 106 občanského soudního řádu). Tuto národní úpravu podle žalované vykládají rozhodnutí Nejvyššího soudu citovaná výše v předchozím odstavci.
13. Žalovaná je dále toho názoru, že odvolací soud nesprávně aplikoval závěr Nejvyššího soudu vyslovený v usnesení ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Nd 336/2007, ve kterém se Nejvyšší soud zabýval zcela jinou situací – vůbec se nezabýval včasností uplatnění námitky nepříslušnosti v odporu proti platebnímu rozkazu.
14. Žalovaná navrhla, aby Nejvyšší soud dovoláním napadené usnesení změnil tak, že se řízení zastavuje, případně aby napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.
15. Žalobkyně s dovoláním nesouhlasila a navrhla jeho zamítnutí.

III. Zastoupení, včasnost a náležitosti dovolání

16. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. čl. VII zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“
17. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a § 241a odst. 2 o. s. ř.

IV. Přípustnost dovolání

18. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.
19. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.
20. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné pro řešení otázky včasnosti vznesení námitky mezinárodní nepříslušnosti soudu podle čl. 26 odst. 1 nařízení Brusel I bis v případě podání odporu proti platebnímu rozkazu. Uvedená otázka v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu doposud nebyla řešena.

V. Důvodnost dovolání a právní úvahy dovolacího soudu

21. Při zkoumání podmínek mezinárodní příslušnosti soudů České republiky Nejvyšší soud vycházel z ustanovení § 2 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, podle nějž se uvedený zákon použije v mezích ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, a přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie.
22. Nejvyšší soud proto na věc aplikoval nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I bis), které má v rozsahu své působnosti vždy aplikační přednost před zákonem o mezinárodním právu soukromém (srov. čl. 288 Smlouvy o fungování Evropské unie).
23. Podle čl. 26 odst. 1 nařízení Brusel I bis platí, že není-li soud jednoho členského státu příslušný již podle jiných ustanovení tohoto nařízení, stane se příslušným, jestliže se žalovaný řízení před tímto soudem účastní. To neplatí, pokud se žalovaný řízení účastní proto, aby namítal nepříslušnost soudu, nebo je-li jiný soud podle článku 24 výlučně příslušný.
24. Pravidlo příslušnosti v čl. 26 převáží nad ostatními pravidly soudní příslušnosti, a to včetně sjednané příslušnosti podle čl. 25 (srov. rozsudek SDEU ze dne 24. 6. 1981, ve věci C-150/80, Elefanten Schuh GmbH proti Pierru Jacqmainovi).
25. Pojem „žalovaný se řízení před soudem účastní“ je třeba vykládat tak, že se jím má na mysli aktivní účast žalovaného v řízení. Jinak řečeno, žalovaný se řízení účastní tehdy, brání-li se věcně proti uplatněné žalobě. Článek 26 se však nepoužije tehdy, pokud se žalovaný účastní řízení jen proto, aby namítal nepříslušnost soudu (srov. SIMON, P. In: DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád II, § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2965).
26. Je tedy třeba objasnit, zda podání odporu proti platebnímu rozkazu (§ 172 a 174 o. s. ř.), ve kterém není vznesena námitka mezinárodní nepříslušnosti soudu, lze považovat za „účast žalovaného na řízení“ ve smyslu čl. 26 nařízení Brusel I bis.
27. V rozsudku ve věci Elefanten Schuh (citován výše) SDEU uvedl, že námitku nepříslušnosti (ve smyslu článku 18 Úmluvy ze dne 27. 9. 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, což je ustanovení v podstatě totožné s nynějším čl. 26 odst. 1 nařízení Brusel I bis) nelze vznést po okamžiku zaujetí stanoviska, které je podle vnitrostátního procesního práva považováno za první obranu adresovanou soudu, jemuž byla věc předložena.
28. Otázka, který úkon lze považovat za první úkon ve věci při rozhodování platebním rozkazem podle vnitrostátního práva, byla již v České republice řešena Nejvyšším soudem. Bývalý Nejvyšší soud ČSR v rozhodnutí ze dne 21. 3. 1955, sp. zn. Ncd 393/55, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 73/1955, učinil závěr k včasnosti námitky místní nepříslušnosti soudu (jenž je použitelný i za stávající právní úpravy při výkladu ustanovení § 105 odst. 1 věty první o. s. ř.), a to že odpor proti platebnímu rozkazu není prvním procesním úkonem žalovaného, při kterém by

žalovaný musel vznést námitku nepříslušnosti soudu, aby se tak stalo včas, a že prvním procesním úkonem žalovaného v uvedeném smyslu je až jeho první procesní úkon, který mu přísluší v řádném řízení, do kterého byla věc v důsledku jeho odporu převedena. K tomuto názoru se přihlásil Nejvyšší soud i v rozsudku ze dne 15. 12. 2006, sp. zn. 33 Odo 1455/2006, v němž dovodil, že prvním procesním úkonem, který účastníku přísluší, ve smyslu ustanovení § 105 odst. 1 o. s. ř., není odpor proti platebnímu rozkazu; byl-li účinkem podaného odporu platební rozkaz zrušen, zůstává žalovanému zachována námitka místní nepříslušnosti nejpozději do okamžiku prvního procesního úkonu, kterým se na soud obrací po zrušení platebního rozkazu (obdobně srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 937/2009). Na uvedeném nemění nic ani to, že v odporu proti platebnímu rozkazu již žalovaná vznesla i některé námitky ve věci samé.
29. Za první úkon ve věci, tj. za první obranu adresovanou soudu, je tedy podle vnitrostátního procesního práva považován nikoliv odpor proti platebnímu rozkazu, ale až první procesní úkon, kterým se žalovaný na soud obrací po zrušení platebního rozkazu.
30. Pro úplnost je třeba v kontextu evropského mezinárodního práva procesního dodat, že k obdobnému závěru dospěl SDEU při řešení otázky, zda lze za účast na řízení (ve smyslu článku 24 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, což je ustanovení prakticky totožné s čl. 26 odst. 1 nařízení Brusel I bis) považovat odpor proti evropskému platebnímu rozkazu. V rozsudku ze dne 13. 6. 2013, ve věci C-144/12, Goldbet Sportwetten GmbH proti Massimo Sperindeo, uvedl, že odpor proti evropskému platebnímu rozkazu, který neobsahuje námitku nepříslušnosti soudu členského státu, nelze považovat za účast v řízení. K tomu SDEU dodal, že není relevantní, zda žalovaný v rámci podaného odporu uvedl námitky týkající se věci samé.
31. Svůj závěr SDEU odůvodnil tím, že pokud žalovaný ve svém odporu proti evropskému platebnímu rozkazu nenamítne nepříslušnost soudu členského státu původu, tento odpor nemůže vůči žalovanému vyvolat jiné důsledky, než jsou důsledky vyplývající z čl. 17 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. 12. 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu. Uvedené důsledky spočívají v tom, že se řízení o evropském platebním rozkazu ukončí a věc se automaticky převede do běžného občanského soudního řízení (pokud žalobce výslovně nepožádá, aby v takovém případě řízení skončilo). Opačné řešení vedoucí k tomu, že by byl odpor považován – neobsahuje-li námitku nepříslušnosti soudu členského státu původu – za účast v řízení ve smyslu článku 24 nařízení č. 44/2001 (nyní čl. 26 nařízení Brusel I bis), by důsledky odporu rozšířilo nad rámec důsledků, které jsou stanoveny v nařízení č. 1896/2006.
32. Na uvedeném závěru podle SDEU nic nemění ani skutečnost, že žalovaný v rámci svého odporu proti evropskému platebnímu rozkazu uvedl důvody týkající se věci samé. Odpor, v němž jsou věcné námitky uvedeny, nelze pro účely určení mezinárodní příslušnosti soudu považovat za první obranu předloženou v rámci běžného občanského soudního řízení, které následuje po řízení o evropském platebním rozkazu. V tomto směru není podle SDEU možné použít závěry rozsudku SDEU ve věci Elefanten Schuh (srov. odst. 16 rozsudku ve věci Elefanten Schuh, ze kterého vyplývá, že k namítnutí nepříslušnosti soudu nemůže dojít po okamžiku zaujetí stanoviska, které je podle vnitrostátního procesního práva považováno za první obranu adresovanou soudu, jemuž byla věc předložena). Žádné ustanovení nařízení č. 1896/2006 od žalovaného nevyžaduje, aby upřesnil důvody svého odporu, odpor tedy není určen k tomu, aby sloužil jako rámec pro obranu ve věci samé, ale k tomu, aby umožnil žalovanému nárok popřít.
33. Z výše uvedeného pro nyní posuzovaný případ vyplývá, že odpor proti platebnímu rozkazu, byť by v něm žalovaný uplatnil věcnou obranu proti žalovanému nároku, nelze považovat za „účast žalovaného na řízení“ ve smyslu čl. 26 odst. 1 nařízení Brusel I bis. Závěr odvolacího soudu, podle nějž žalovaná námitku mezinárodní nepříslušnosti uplatnila pozdě, když ji nevznesla již v odporu, je proto nesprávný a dovolání je důvodné.
34. V dalším řízení se při posouzení námitky nedostatku mezinárodní příslušnosti soudů České republiky, vznesené žalovanou, bude třeba zabývat otázkou, zda je ve věci skutečně dán mezinárodní prvek jako jeden z předpokladů aplikovatelnosti nařízení Brusel I bis. K tomu Nejvyšší soud dodává,

že nesdílí názor odvolacího soudu na tuto otázku. Účastníky řízení jsou dvě právnické osoby se sídly v České republice, přičemž spojení osob, které se na nich účastní, se zahraničím, představuje zanedbatelnou okolnost, nepřiznávající tomuto sporu mezinárodní prvek.
35. Pro posouzení otázky, zda je v řízení dán mezinárodní prvek, bude namístě zjistit, zda jsou součástí smlouvy uzavřené mezi žalobkyní a žalovanou obchodní podmínky žalované, které obsahují prorogační doložku ve prospěch obchodního soudu v belgickém Mechelenu. V případě, že odvolací soud dospěje k závěru, že obchodní podmínky žalované nejsou součástí uvedené smlouvy, pak mezinárodní prvek není dán. Pokud odvolací soud naopak shledá, že obchodní podmínky žalované obsahující prorogační doložku jsou součástí smlouvy, bude na místě položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie. Otázka, zda je mezinárodní prvek dán v případě, kdy prorogační dohodu uzavřou dvě strany s bydlištěm ve stejném členském státě, a to ve prospěch soudu jiného členského státu, nebyla totiž dosud SDEU řešena a je sporná (k tomu více SIMON, P. In: Občanský soudní řád II, § 201 až 376. Komentář. Citováno výše, s. 2959).

VI. Závěr

36. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému napadené usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc uvedenému soudu vrátil k dalšímu řízení.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- Odpovědnost za vady
- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)
- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti